

AURAN NUORISOTOIMEN PÄIHDETOIMINTAOPAS

Auran nuorisotoimi 2024

TIIVISTELMÄ

Nuorisotoimen
päihdetoimintaopas ja uuden
työntekijän perehdytys.

Vili Varjonen

Sisällys

1	Johdanto.....	2
2	Kulttuurinen Nuorisokahvila Cafesco	3
2.1	Cafesco miljöönä.....	3
2.2	Cafescon lähiympäristö.....	3
3	Kävijät ja toiminta	4
4	Päihdekäytännöt	5
4.1	Yleistä päihdekäytännöistä ja tilanteesta.....	5
4.2	Päihteiden käyttöön puuttuminen.....	6
4.3	Päihteiden välittämiseen puuttuminen	6
4.4	Päihdepuheeseen puuttuminen	6
4.5	Energiajuomat	6
4.6	Pelien ikärajojen valvonta ja rahapelaaminen.....	6
5	Palveluihin ohjaaminen	7
6	Tiedottaminen sidosryhmille ja kuntalaisille.....	7
6.1	Tiedottaminen sidosryhmille.....	7
6.2	Tiedottaminen kuntalaisille.....	7
7	Oppaan päivittäminen ja uusien työntekijöiden perehdyttäminen.....	8
7.1	Oppaan päivittäminen	8
7.2	Uusien työntekijöiden perehdyttäminen.....	8
	LÄHTEET	9

1 JOHDANTO

Tämä dokumentti on Auran kunnan nuorisotoimen päihdetoimintaopas, joka perustuu Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n Nina Himankan (2022) nuorisotilan päihdetoimintamalliin.

Oppaan on toimittanut nuorisotoimen harjoittelija Vili Varjonen osana yhteisöpedagogikoulutuksen opinnäytetyötä. Opas on koottu sidosryhmien tarpeiden ja nuorisotoimen näkemysten pohjalta. Sidoryhmien tarpeita kartoitettiin Auran alueen kasvatus- ja sosiaalialan toimijoiden haastatteluilla. Nuorisotoimen työntekijät saivat tuoda näkemyksensä esiin ideapajassa.

Opas on toimitettu nuorisotoimen työntekijöille opinnäytetyön valmistuessa.

Opas koostuu nuorisotoimen ja nuorisotilan esittelystä, kohderyhmien ja toiminnan esittelystä, päihteiden käyttöön puuttumisen käytännöistä, palveluihin ohjaamisesta, tiedottamiskäytännöistä ja uusien työntekijöiden perehdyttämisestä.

Tämä versio oppaasta on julkaisua varten tuotettu ”sensuroitu” versio, josta on poistettu arkaluontoisia, vain nuorisotoimen työntekijöille tarkoitettuja tietoja.

Tärkeimmät yhteystiedot

Hyvinvointijohtajan puhelinnumero: 050 554 9746

Nuorisotyöntekijän puhelinnumero: 040 676 6306

Nuoriso-ohjaajan puhelinnumero: 040 661 4516

Koulunuorisotyöntekijän puhelinnumero: 040 736 6659

Etsivän nuorisotyöntekijän puhelinnumero: 040 672 2979

2 KULTTUURINEN NUORISOKAHVILA CAFESCO

2.1 CAFESCO MILJÖÖNÄ

Kulttuurinen nuorisokahvila Cafesco on Auran kunnan nuorisotila, joka sijaitsee osoitteessa Hongistontie 1, Aura. Varsinainen rakennus, Kotimäki, on rakennettu vuonna 1910 työväentaloksi. Tämän jälkeen rakennus toimi 1930- ja 1940-luvuilla suojeluskuntatalona ja 1950-luvulla kirjastona. Nuorisotalona se on toiminut eri muodoissa vuodesta 1977. Tieto talon historiasta tähän suunnitelmaan on saatu kotiseutuhistorioitsija Ari Viléniltä. Vilén on kirjoittanut talon historiasta artikkelin Auran markkinoiden markkinalehteen (Vilén 2000), ja kertoi asiasta tätä suunnitelmaa varten. (Vilén 2023)

Tila koostuu pääsalista, kahdesta pelinurkkauksesta, sekä keittiöstä ja toimistihuoneesta, jotka ovat lähtökohtaisesti vain henkilökunnan alueita. Salissa on biljardi- ja pingispöydät, pelinurkkauksissa taas PS4- ja Nintendo Switch- konsolit sekä useampi PC-pelitietokone. Tilassa on muutamia katvealueita, joihin ei jatkuvasti näe, kuten pelinurkkaukset, mutta yleisesti yksittäinenkin työntekijä pystyy tarkkailemaan tilaa tehokkaasti. Piha-alueella on koripallokori, voimistelutelineitä, penkkejä sekä tällä hetkellä käyttökiellossa oleva skeittipuisto.

Cafescossa toimii nimensä mukaisesti kahvila, josta voi ostaa pientä purtavaa, esimerkiksi karkkia ja nuudeleita. Tätä toimintaa sponsoroi Suomen punaisen ristin Auran paikallisosasto, joka on ollut tärkeä yhteistyökumppani jo pitkään.

2.2 CAFESCON LÄHIYMPÄRISTÖ

Cafesco sijaitsee noin kilometrin päässä Auran yhtenäiskoulusta, jossa valtaosa Auralaisista lapsista käy koulua. Koulun yhteydessä sijaitsee Auran kirjasto. Noin seitsemän kilometrin päässä sijaitsee Auran toinen koulu: Kirkonkulman koulu, pieni alakoulu.

Noin 500 metrin päässä Cafescosta sijaitsevat K-market, Hullu Poni -niminen ravintola ja baari sekä Auraamo, kunnan monitoimitila. Lisäksi näiden lähellä sijaitsee alueen ainoa pankkiautomaatti. Noin kilometrin päässä, lähellä koulua sijaitsevat S-market, Tokmanni sekä Sunsali-niminen kuntosali.

Cafescossa työskentelee nuorisotyöntekijä ja osa-aikainen nuoriso-ohjaaja. Lisäksi Pöytyän ja Auran etsivä nuorisotyöntekijä sekä Auran yhtenäiskoulun koulunuorisotyöntekijä vierailevat.

3 KÄVIJÄT JA TOIMINTA

Cafescon ja laajemmin nuorisotoimen varsinaiseksi kohderyhmäksi on määritelty nuoret 7-luokkalaisista ylöspäin 17-vuotiaisiin asti. Cafescoon pääsevät kuitenkin jo kolmasluokkalaiset ja sitä vanhemmat, yläikärajana 17. Ikärajoissa käytetään peruskouluikäisten kohdalla luokkia vuosien sijaan, jotta epäselvyydet esimerkiksi myöhään vuodesta syntyneiden kohdalla voidaan välttää. 3lk-6lk vuoro on ensin, jonka jälkeen alkaa 7lk-17v vuoro. Tällä hetkellä perjantaisin on tunti yhteistä aikaa. Kävijöitä on sekä ”pienten” että ”isojen” puolesta melko samanlaiset määrät, joskin alakoululaiset käyvät paljon säännöllisemmin kuin yläkoululaiset ja sitä vanhemmat. Tällä hetkellä Cafesco avaa ovensa kaikkina arkipäivinä paitsi tiistaisin kello 15 ja sulkee kello 21, paitsi perjantaisin, jolloin tila on auki joko kello 22 tai kello 24 asti. Tiistaisin tila on kiinni ja työntekijöillä on ns. toimistopäivä.

Nuorisotoimen ydintoiminta on avointa nuorisotalotoimintaa, jonka sävytteeksi järjestetään esimerkiksi biljardi- ja pingisturnauksia, leivontaa ja muuta ruuanvalmistusta, tietovisoja yms. toimintaa. Lisäksi ajoittain on ulkopuolisten järjestämää toimintaa, esimerkkinä Liikenneturvan ja Nuorten akatemian pedagoginen pakopeli.

Ajoittain, yleensä loma-aikoina, nuorisotoimi järjestää matkoja esimerkiksi Linnanmäelle tai muuhun nuoria kiinnostavaan kohteeseen. Kesäisin järjestetään leirejä.

Kesällä ja syksyllä 2023 on toiminut 3 kertaa viikossa mopo- ja polkupyöräpaja. Pajaa pitää nuorisohjaaja, ja sitä on järjestetty Yhtenäiskoulun pihalla sijaitsevassa varastorakennuksessa. Pajan kohderyhmänä ovat 9-17-vuotiaat, suurin osa kävijöistä on yläasteikäisiä.

Cafescoa voivat aukioloaikojen ulkopuolella vuokrata niin yksityishenkilöt kuin yhdistyksetkin. Vuokraajat saavat käyttöönsä Cafescon tilat ja keittiön, mutta eivät pelejä. Laitteet ja videopelit suljetaan lukkojen taakse perjantai-iltaisina.

Cafescon tiloissa järjestetään myös kokouksia, ja etsivä nuorisotyöntekijä käyttää tilaa tapaamisiin ja etsivän kahvihetkiin.

4 PÄIHDEKÄYTÄNNÖT

4.1 YLEISTÄ PÄIHDEKÄYTÄNNÖISTÄ JA TILANTEESTA

Auran nuorisotoimessa noudatetaan Suomen lakeja, sekä kunnan ja muiden julkisten toimijoiden säädöksiä ja suunnitelmia kuten Auran ja pöytyän yhteisen voimassaolevan päihde- ja mielenterveysuunnitelman ohjeita.

Nuorisotoimen mielenterveys- ja päihdetoimintaa ohjaavat lukuisat lait, esimerkiksi terveydenhuoltolaki (1326/2010), sosiaalihuoltolaki (1303/2014), päihdehuoltolaki (41/1986) ja mielenterveyslaki (1116/1990). Lisäksi nuorten parissa tapahtuvaa työtä ohjaavat muun muassa nuorisolaki (1285/2016) ja lastensuojelulaki (417/2007).

Ehkäisevän päihdetyön järjestäminen on kunnan velvollisuus, joka määritellään laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). Tätä toimintaa ohjaa valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysministeriö, ja sitä kehittää Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aluehallintavirastot ohjaavat omien alueidensa toimintaa, ja lopullinen toimeenpanija on kunta tai kaupunki, joka määrittää jonkin oman elimensä tuottamaan ehkäisevää päihdetyötä. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä käsittää nyky muodossaan myös rahapelien haittojen ehkäisyn (Normann & Odell & Tapio & Vuohelainen 2018)

Tässä oppaassa käydään läpi päihde- ja mielenterveyspalveluihin ohjaamista pääpiirteittäin, tarkempaa tietoa näistä palveluista löytyy edellämainitusta kunnallisesta päihde- ja mielenterveysuunnitelmasta.

Tällä hetkellä selvästi päihtyneitä nuoria ei Cafescolla näy usein, selkeästi yleisempää on nuorten tupakointi ja erityisesti sähkötupakan eli vapen käyttö. Nuoret eivät toki tätä itse myönnä tai käytä tupakkatuotteita avoimesti, vaan käyvät ohjaajien silmien ulottumattomissa, joko Cafescon alueen ulkopuolella tai nurkkien takana.

Cafescon toiminnassa ei tällä hetkellä ole toimintaa täysi-ikäisille nuorille, mutta tällaista toimintaa järjestettäessä täysi-ikäisiä nuoria koskevat kaikki alaikäisiäkin koskevat säännöt. Täysi-ikäisestä ei toki tehdä lastensuojeluilmoituksia, sillä laillisten päihteiden käyttäminen ei ole heiltä laissa kiellettyä, mutta nuorisotoimen toimintaan päihteet eivät kuulu.

4.2 PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN PUUTTUMINEN

Cafescoon ei saa tulla minkään päihteen vaikutuksen alaisena, ja päihteen käyttö on Cafescon alueella kielletty. Jos kävijän epäillään olevan päihtynyt, voidaan hänet hänen suostumuksellaan puhalluttaa Cafescon alkometrillä. Nuorta ei voida pakottaa puhaltamaan, mutta puhaltamatta hän ei tilalle saa jäädä. Selvästi päihtyneen nuoren saapuessa Cafescolle tehdään henkilöstä lastensuojeluilmoitus ja ilmoitetaan huoltajalle. Jos on syytä olettaa lapsen olevan vaaraksi itselleen tai muille, hälytetään paikalle poliisi. Yleistä puhallutusta ilman epäilystä päihtymisestä ei tehdä.

4.3 PÄIHTEIDEN VÄLITTÄMISEEN PUUTTUMINEN

Samoin kuin päihteen käytön kohdalla, päihteen välittäminen, maksusta tai ilmaiseksi on Cafescolla kiellettyä, ja päihteitä välittävistä ja vastaanottavista nuorista tehdään lastensuojeluilmoitus, koteihin ilmoitetaan ja tarvittaessa otetaan yhteys poliisiin. Päihteen välittämistä ovat myös päihdekaupat joissa tuotteet eivät fyysisesti Cafescolla vaihda omistajaa, vaan esimerkiksi kaupoista sovitaan, oli tilanteessa mukana rahaa tai ei.

4.4 PÄIHDEPUHEESEEN PUUTTUMINEN

Cafescossa kannustetaan asialliseen avoimeen keskusteluun, myös päihteistä. Ohjaajat kannustavat nuoria päihteettömään elintapaan, ja korjaavat nuorten väärinkäsityksiä päihteistä. Päihteitä romantisoivaa puhetta haastetaan.

4.5 ENERGIAJUOMAT

Energiajuomat ovat kiellettyjä Cafescossa. Myös energiajuoman välittäminen alle 15-vuotiaalle on Cafescossa kiellettyä. Jos alle 15-vuotias saapuu Cafescoon energiajuoma mukanaan, nuori voi luovuttaa juoman henkilökunnalle, tai nuorelta evätään pääsy tilalle.

Cafescossa oli syksyllä 2023 kokeilu, jonka aikana 15-vuotiaat ja sitä vanhemmat saivat nauttia tiloissa energiajuomia. Alle 15-vuotiailta energiajuomat olivat kokeilunkin aikana kiellettyjä. Kokeilussa nähtiin onnistumisiakin, mutta lopulta päätettiin että energiajuomat ovat jatkossakin kiellettyjä. Oli turhan vaikeaa vahtia, että energiajuomat olivat vain yli 15-vuotiaiden käytössä, emmekä kokeneet energiajuomien tuovan nuorisotilalle juuri mitään positiivista.

4.6 PELIEN IKÄRAJOJEN VALVONTA JA RAHAPELAAMINEN

Cafescossa noudatetaan kuvaohjelmalain toisen luvun kuudennen pykälän mainitsemia ikärajoja, ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin linjauksia. Tärkein linjaus tässä mainittavaksi on, että ikärajat ovat lapsiryhmiä ohjatessa absoluuttisia, eikä ikärajajousto voi ryhmien kanssa harjoittaa. (Kuvaohjelmalaki 2011/710 & Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2021.)

Näin ollen esimerkiksi K13-merkittyjä pelejä ei voi pelata, jos paikalla on alle 13-vuotiaita, vaikka pelaaja itse ylittäisi ikärajan. Sama koskee elokuvia ja muuta mediaa.

Kaikenlainen raha- ja uhkapelaaminen on Cafescolla kiellettyä, ja jos nuoren koetaan olevan vaarassa jäädä peliriippuvaiseksi, voidaan hänet ohjata mielenterveyspalvelujen pariin.

5 PALVELUIHIN OHJAAMINEN

Nuori, jonka epäillään kärsivän mielenterveys- tai päihdeongelmista voidaan ohjata matalalla kynnyksellä mielenterveys- ja päihdepalvelujen pariin. Lisäksi nuori voidaan ohjata etsivän nuorisotyöntekijän palveluihin, jos hänellä ei ole opiskelu- tai työpaikkaa, tai hän on vaarassa joutua tällaiseen tilanteeseen. Lisää tietoa näistä palveluista saa kunnallisesta päihde- ja mielenterveysuunnitelmasta sekä kuntien ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen verkkosivuilta.

6 TIEDOTTAMINEN SIDOSRYHMILLE JA KUNTALAISILLE

6.1 TIEDOTTAMINEN SIDOSRYHMILLE

Nuorisotoimi on avoin yhteistyölle kaikkien sidosryhmien kanssa, ja osallistuu moniammatilliseen työhön kuten Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston. Resurssit eivät kuitenkaan riitä siihen, että nuorisotoimi aktiivisesti etsisi jatkuvasti uutta yhteistyötä. Tässä kohtaa aloitteen täytyy olla sidosryhmillä. Nuorisotoimen yhteystiedot löytyvät kunnan verkkosivuilta, ja nuorisotoimen työntekijät ovat avoimia yhteydenotoille.

6.2 TIEDOTTAMINEN KUNTALAISILLE

Nuorisotoimi tiedottaa toiminnastaan monissa kanavissa, mm: Auran kunnan verkkosivuilla sekä tapahtumakalenterissa, Auran kunnan sekä Cafescon sosiaalisen median tileillä niin Facebookissa kuin Instagramissa, koulun ilmoitustaululla sekä suullisesti. Tiedottamiseen panostetaan mahdollisimman paljon, mutta se ei ole nuorisotoimen ensimmäinen prioriteetti.

7 OPPAAN PÄIVITTÄMINEN JA UUSIEN TYÖNTEKIJÖIDEN PEREHDYTTÄMINEN

7.1 OPPAAN PÄIVITTÄMINEN

Opasta päivitetään aina kun siihen koetaan tarvetta, oli se sitten nuorisotoimen oman tilanteen takia tai esimerkiksi suositusten tai lakien muutosten takia. Lisäksi oppaan toimivuutta ja ajankohtaisuutta olisi syytä tarkistaa ajoittain, esimerkiksi muutaman vuoden välein, vaikka ilmiselvää tarvetta päivitykselle ei olisikaan. Oppaan päivittämisen voi hoitaa kuka tahansa pätevä työntekijä, mutta vastuu päivityksestä on vastaavalla nuorisotyöntekijällä.

7.2 UUSIEN TYÖNTEKIJÖIDEN PEREHDYTTÄMINEN

Tätä opasta voidaan käyttää apuna uuden työntekijän perehdyttämisessä. Opas antaa työntekijälle tietoa Cafescon fyysisestä miljööstä ja tilan mahdollisuuksista sekä rajoituksista, mutta myös tietoa häneltä edellytettävistä toimista ja vastuista. Uusille työntekijöille kerrotaan mahdollisuuksien mukaan nuorisotoimen käytännöistä ja arvoista esimerkiksi päihteisiin puuttumiseen liittyen. Toki suurin osa nuorisotoimen arvoista ja käytännöistä ovat itsestäänselvyksiä jotka pätevän työntekijän pitäisi tuntea jo koulutuksensa kautta. (Ilmoitusvelvollisuus jne.)

LÄHTEET

Himanka, Niina 2022. Nuorisotilan päihdetoimintamalli. Ehkäisevä päihdetyö Ehyt ry.

https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2022/11/paihde-toimintamalli_nuorisotilalle_sahkoisesti_taytettava_viivaton.pdf

Lainsäädäntö:

Terveystieteiden lakien (1326/2010)

Sosiaalihuoltolaki (1303/2014)

Päihdehuoltolaki (41/1986)

Mielenterveyslaki (1116/1990)

Nuorisolaki (1285/2016)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2021 Ohje ikärajojoustop soveltamisesta. Viitattu 13.10.2023.

Kuvaohjelmalaki 2011/710. Viitattu 13.10.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110710>

<https://kavi.fi/wp-content/uploads/2021/04/Ohje-ikarajajoustop-soveltamisesta-2021.pdf>

Vilén, Ari 2000. Työväentalosta nuorisotaloksi. Markkinalehti: Aura.

Vilén, Ari 2023. Viestihaastattelu.